

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Dwingelderveld

Holtingerveld

KOLONIËN VAN
WELDADIGHEID

Natuurkrant 2024

*Welkom
in de natuur*

Drents-Friese Wold

Meer dan bos

Dwingelderveld

Meer dan heide

Holtingerveld

Meer dan oertijd

**Koloniën van
Weldadigheid**

Unieke sociale geschiedenis

Drenthe

Landschap vol natuur

Je vindt er twee Nationale Parken en nog een derde natuurgebied van Europese topklasse. Plus talloze kleinere (maar soms nog best grote) natuurgebieden. Met alles wat je van Drenthe verwacht: bos, heide, stuifzand, vennen, slingerende beken.

Leefgebieden van kraanvogel, adder en een heleboel andere bijzondere soorten. Oases van rust en ruimte.

FOTO: GJIS BOUWMEESTER

Drents-Friese Wold

Nationaal Park Drents-Friese Wold

Robuuste natuur met ruimte voor echte wildernisbeleving

→ pagina 8&9

Koloniën van Weldadigheid

Frederiksoord/Wilhelminaoord en Veenhuizen: voormalige landbouwkoloniën waar paupers een nieuw bestaan zouden opbouwen. Landschap en gebouwen ademen nog de koloniegeest. Werelderfgoed!

→ pagina 10&11

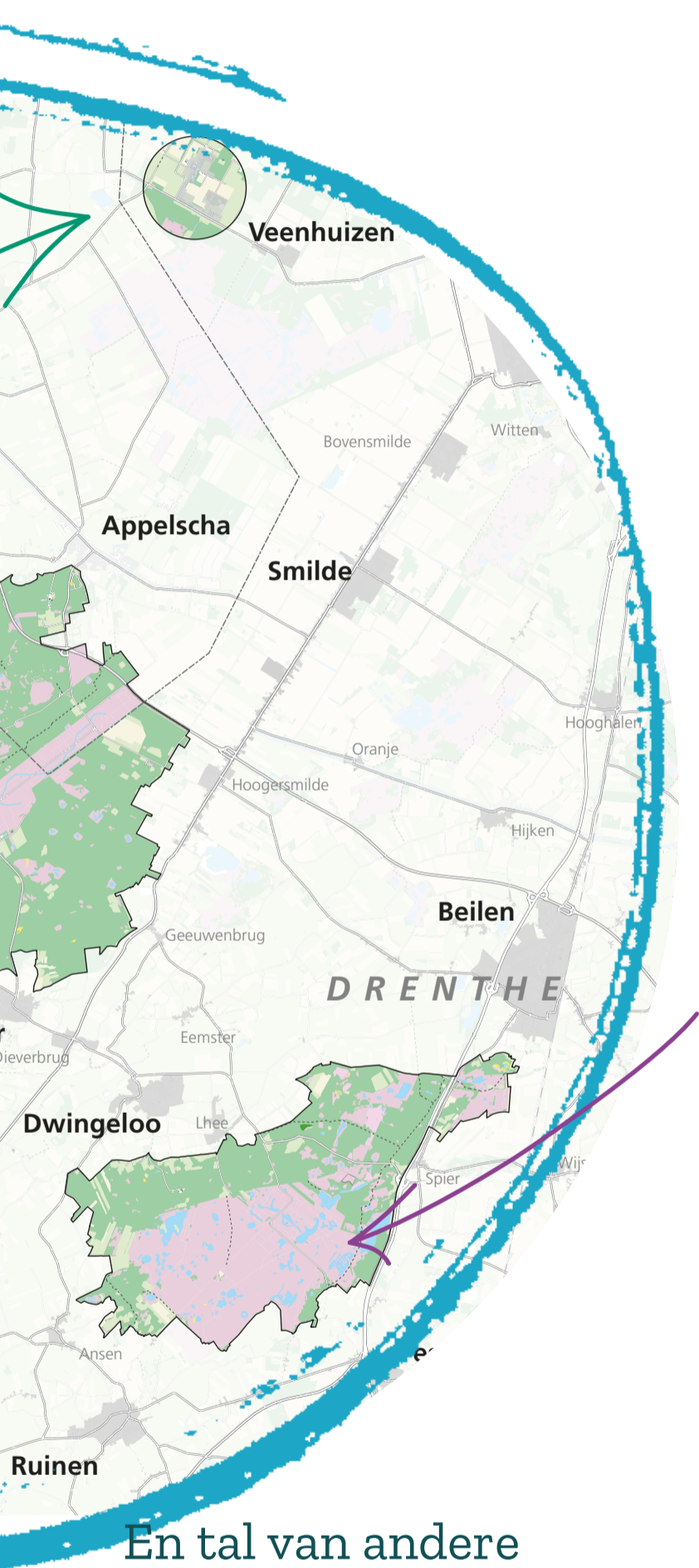
Oerlandschap Holtingerveld

Gevormd door het ijs en door de oorlog. Waar cultuurgeschiedenis en natuur een uniek huwelijk zijn aangegaan

→ pagina 6&7

iege rensstreek

En tal van andere natuurgebieden en landschappelijke parels

→ pagina 10&11

Landschap vol verhalen

- Het verhaal van de ijstijden en hoe ze het landschap hebben gevormd. Met als markant hoogtepunt de Havelterberg, opgestuwd door het ijs.
- Het verhaal van de eerste vaste bewoners vijfduizend jaar geleden, verteld door hunebedden en grafheuvels.
- Het verhaal van de esdorpen met hun essen, groenlanden en heide, dat teruggaat tot de Middeleeuwen.
- Het verhaal van de Maatschappij van Weldadigheid en haar landbouwkolonien, uniek sociaal experiment van begin

negentiende eeuw, sinds 2021 Unesco Werelderfgoed.

- Het verhaal van de Tweede Wereldoorlog, die littekens in het landschap achterliet.

De geschiedenis ligt hier overal voor het oprapen.

Deze krant staat vol tips hoe je dit unieke landschap te voet, op de fiets of te paard kunt ontdekken en beleven. Met overzichtskaart en activiteitenagenda op de uitneembare middenpagina's.

Nationaal Park Dwingelderveld

Grootste natte heide van West-Europa. Toevluchtsoord van bedreigde planten en dieren. Gebied van ongerepte vergezichten, stilte en duisternis

→ pagina 4&5

Drents Friese grensstreek is leefgebied van de wolf

In de Drents-Friese grensstreek leven wolven en er wordt regelmatig een wolf gezien. De wolf is een beschermd dier waar we als mensen (opnieuw) mee moeten leren samenleven. Gevoelens van angst en onrust zijn begrijpelijk. Toch zijn gezonde wolven die niet worden geprovoceerd of gevoerd, in principe geen bedreiging voor de mens. Het is wel belangrijk om bij het samenleven met wilde dieren de basisregels in acht te nemen. Wat kun je het beste doen als je een wolf tegenkomt?

In het kort

- respecteer de afstand tot de wolf
- komt de wolf te dichtbij, neem langzaam afstand, spreek luid en maak gebaren
- loop de wolf niet achterna
- voer de wolf niet
- houd in losloopgebieden zicht op je hond en lijn indien nodig aan
- houd voedsel onbereikbaar voor de wolf

Heb je vragen over wolven?

Kijk op www.bij12.nl en zoek bij het thema 'wolf' voor veelgestelde vragen.

Grote, stille, natte, kleinrrijke heide

Alleen al het weidse uitzicht over de heide maakt een bezoek aan het Dwingelderveld de moeite meer dan waard. Natuur tot aan de horizon. Hier krijg je nog een indruk hoe Drenthe er vroeger moet hebben uitgezien, compleet met de schaapskuddes en hun herders. Dit is de grootste natte heide van West-Europa. Leefgebied van klokjesgentiaan, kraanvogel, adder, tientallen soorten dagvlinders en wilde bijen en nog veel meer bijzondere planten en dieren.

Maar het Nationaal Park Dwingelderveld biedt meer dan heide. In de uitgestrekte, gevarieerde bossen is het heerlijk wandelen, fietsen en paardrijden. Onderweg kom je prachtige jeneverbesstruwelen tegen en allerlei vennen, het ene nog mooier dan het andere. Ontdek het zelf!

Zonder schapen geen heide

Schaapskuddes met hun herders horen bij de heide. Ze lopen hier al eeuwen. Zonder hen zou de heide niet kunnen voortbestaan. De schapen eten jonge boompjes en grassen op en voorkomen zo dat de heide in bos of een grasvlakte verandert. Daarbij krijgen ze hulp van andere grazers, zoals runderen en geiten. De overmaat aan stikstof die op de heide neerdaalt maakt hun rol in het beheer nóg belangrijker. Die versnelt namelijk zowel de vergrassing als het opkomen van jonge bomen.

Het Drents heideschaap is niet weg te denken van het Dwingelderveld. Over dit prachtige dier gaat de **wisselexpositie WIE-WAT-WOL in bezoekerscentrum Dwingelderveld**. De expositie blijft in elk geval tot oktober 2024 te zien en gedurende die tijd worden er meer activiteiten aan gekoppeld, zoals diverse viltactiviteiten en mogelijk ook een Wolmarkt in de meivakantie.

Water aan de basis

Water is allesbepalend voor de natuur van het Dwingelderveld. Juist omdat het zo'n nat gebied is, kunnen kraanvogels, adders en al die andere bijzondere planten en dieren hier leven. Het Dwingelderveld ligt hoger dan z'n omgeving; dat het hier toch zo nat is, komt door de bodem. Daarin zit een laag keileem, die bijna geen water doorlaat. Wat er aan neerslag valt, verdwijnt dus niet snel in de ondergrond. De stuwtjes die je her en der kunt tegenkomen, dienen om het water nog wat langer in het gebied te kunnen houden. Dat helpt om wateroverlast in de omgeving te voorkomen.

www.nationaalpark-dwingelderveld.nl

HEIDEBLAUWTJE

Het hele jaar door vlinders

Bijna het hele jaar kun je in het Dwingelderveld vlinders zien. Van citroenvlinders op de eerste zonnige dagen in februari tot de laatste kleine vuurvlinders in november. Karakteristiek voor het heidegebied zijn soorten als oranje zandoogje, hooibeestje en heideblauwtje. Vooral voor het heideblauwtje is het Dwingelderveld een bolwerk. Andere algemene dagvlinders zijn groot dikkopje en zwartsprietdikkopje. Goed kijken bij deze soorten, want ze lijken wat op elkaar. Heide- en veenvlinders zoals veenbesparelmoervlinder, kommavlinder en gentiaanblauwtje zijn helaas zeldzaam geworden. Let in de bosrand eens op eikenpage en bont zandoogje, die graag op bladeren en bloesems van struiken zoals de vuilboom zitten.

KOMMAVLINDER

Dwingelderveld

Kleurrijke heide

Bij heide denk je vast aan paarse vlaktes. Maar paars is op het Dwingelderveld slechts een van de vele kleuren. Hier groeit vooral dophei, de heidesoort die van nattigheid houdt. En die bloeit niet paars maar roze – en dat al in juni. Struikhei, verantwoordelijk voor het paars in de nazomer, bezet de drogere stukken, samen met de glanzend groene kraaihei. Tussen de heideplanten bloeien allerlei andere plantjes, zoals tormentil met gele bloemetjes en klokjesgentiaan met diepblauwe kelken. In elk seizoen ziet de hei er anders uit. In de herfst vallen de goudgele pollen van het pijpenstrootje op. Pijpenstrootje hoort bij natte heide, maar dreigt door de stikstoftoevoer te veel te overheersen. Dit gras in toom houden is één van de functies van de schapen en andere dieren die hier grazen..

Speciale plekken

- Schaapskooi en uitzichttoren Ruinen – klein stukje lopen of fietsen vanaf het bezoekerscentrum. Magistraal uitzicht over de grote heide
- Uitkijktoren De Schapenkop – uitzicht over de natuur van het Holtveen aan de ene kant, en razend verkeer van de A28 aan de andere
- Schaapskooi Achter 't Zaand bij Lhee – met ontvangst- en informatieruimte De Zaandstee, open op zondag
- Vogelkijkhut Davidsplassen en vogelobservatiewand Holtveen: speuren naar water- en moerasvogels
- Zwerfrouwe Kloosterveld: steenmannetjes (gestapelde zwerfkeien) geven de 2,5 kilometer lange route vanaf het Bezoekerscentrum door dit jonge natuur- en struingebied aan
- 'Plankenpadroute' vanaf Natuurpoort Spier (5 km, witte paaltjes): voert onder andere over in totaal 260 meter plankenpad door laaggelegen, natte stukken, vandaar de officiële bijnaam

Toegankelijk voor iedereen

Ook toegankelijk voor rolstoel en buggy:

- Familiep pad Spier (2,5 km): start bij de Boslounge, bij de Natuurpoort Spier
- Familiep pad Noordenveld (2,5 of 1,2 km): start op de parkeerplaats aan Achter 't Zaand bij Lhee
- Speelnatuur voor iedereen bij het Bezoekerscentrum

Holtingerveld

Havelterberg: terug in de tijd

IJsmassa's duwden tijdens de een na laatste ijstijd 125.000 jaar geleden een enorme massa zand en stenen voor zich uit. De berg grond die achterbleef is de Havelterberg. Hij bestaat uit een metersdikke laag leem met stenen. Deze bijzondere bodem levert mineralen zoals kalk aan de unieke plantengroei op de berg, met bijzondere soorten zoals fraai hertshooi, knollathyrus en bochtige klaver. Over het wandelpad vanaf de toegangspoort loop je naar het uitzichtpunt en daal je via de trap af naar de hunebedden. Een reis door de tijd in minder dan dertig minuten!

www.holtingerveld.nl

Het Holtingerveld is geen Nationaal Park, maar zou die titel best verdienen. Unieke natuur gaat hier hand in hand met een uitzonderlijk rijke cultuurgeschiedenis. Het hoogtepunt – letterlijk en figuurlijk - is de Havelterberg, een stuwwal uit de voorlaatste ijstijd. Op en rond de berg groeit een keur aan zeldzame planten. Grafheuvels boven op de berg en twee(!) hunebedden aan de voet getuigen van oeroude bewoning. Ze worden geflankeerd door de fascinerende resten van een militair vliegveld uit de Tweede Wereldoorlog, inmiddels weer in bezit genomen door de natuur. En dan hebben we nog maar een klein stukje van het gebied gehad. Heide, bossen, vennen, stuifzand en hoogveen: het Holtingerveld biedt het complete Drentse pakket!

Hunebedden en grafheuvels

De beide hunebedden aan de voet van de berg Havelterberg behoren tot de mooiste van Nederland. Deze grafmonumenten zijn zo'n vijfduizend jaar oud. Boven op de berg liggen nog meer graven uit de prehistorie: twee groepen van samen meer dan dertig grafheuvels. Drieduizend jaar geleden begroeven bewoners de as van een overledene in zo'n heuvel. Via het pad van de Toegangspoort naar de hunebedden kom je er vanzelf langs.

Oorlogstijd

Tijdens de Tweede Wereldoorlog ging een groot deel van de Havelterberg en omgeving compleet over de kop. De Duitsers legden hier een militair vliegveld aan. De rolbanen en startbanen voor de vliegtuigen zijn nog goed herkenbaar, evenals de aarden wallen van enkele hangars. In 1944 begonnen de geallieerden met bombarderen van het vliegveld. De vele bomkraters in bos en heide zijn daar getuigen van. Op de startbanen heeft zich een bijzondere plantengroei ontwikkeld, het zogeheten heischraal grasland. De bruine vuurvlinder en allerlei andere insecten vliegen hier rond. In de bomkraters zwemmen kamsalamanders en heikikkers, onwetend van de bijzondere ontstaansgeschiedenis.

Oerlandschap gevormd door ijs en oorlog

Verrassende routes

Heischraal grasland in de lift

Na de oorlog bleef het Duitse vliegveld verweesd achter. De startbanen ontwikkelden zich tot bloemrijke natuurgebieden. Het gaat op die stroken om heischraal grasland, een soort tussenvorm tussen heide en grasland vol zeldzame planten en dieren. Van oorsprong kwam dit type natuur boven op de Havelterberg voor, waar het de Drentse 'bergweiden' vormde. Behalve heidesoorten bloeien in heischrale graslanden veel zeldzame plantensoorten zoals orchideeën, valkruid, knollathyrus en fraai hertshooi. In de nazomer staan sommige delen er gekleurd op door de volop bloeiende blauwe knoop. Deze plant is erg aantrekkelijk voor vlinders, bijen en hommels. In het heischraal grasland vinden vogels als grauwe klauwier, roodborsttapuit en wielewaal nestgelegenheid. In heel Europa zijn heischrale graslanden zeldzaam geworden. Vandaar dat ze via Natura 2000 zijn beschermd.

De Toegangspoort, met TIP en informatiecentrum, aan de Van Helomaweg (de N353) even ten noorden van Havelte, is hét startpunt voor een verkenning van het Holtingerveld. Volg bijvoorbeeld de Flardenroute (3,1 km) en maak op theatrale wijze, geïnspireerd door het verleden, kennis met de aanwezigheid van de historie in dit gebied. Om de flarden te kunnen beluisteren installeer je de app izi travel op je smartphone. Neem een hoofdtelefoon mee om de verhalen goed te beluisteren (informatie: Informatiecentrum Holtingerveld/TIP op de Poort, hoofdtelefoons te leen). Wil je weleens weten hoe het is om te leven zoals de mensen van heel, heel vroeger? Kinderen krijgen verrassende opdrachten tijdens het lopen van het Mammoetspoor (2,7 km), die is uitgezet vanaf het Informatiecentrum Holtingerveld. De route voert over de prachtige Havelterberg, langs de hunebedden en natuurlijk kom je langs de schaapskooi. Haal de buidel op bij de balie van de TIP en volg het spoor van Moeno!

MAMMOETSPOOR - FOTO: GUIDO LEK

Grootse natuur met ruimte voor wildernisbeleving

Zesduizend hectare (zestig vierkante kilometer!) pure natuur aan weerszijden van de provinciegrens: dat is Nationaal Park Drents-Friese Wold. Natuur vol variatie en spannende contrasten. Dichte bossen naast weidse heidevelden, kurkdroge zandduinen naast kletsnatte vennen. Het Drents-Friese Wold is een van de grootste natuurgebieden van ons land. Leefgebied van wespandief, zwarte specht en grauwe klauwier. En het Wold wordt steeds natuurlijker. Het ontwikkelt zich tot een van de weinige gebieden in het aangeharkte Nederland waar je wildernis kunt ervaren. Wie wil kan er zelf zijn of haar weg zoeken over smalle paadjes. Maar er zijn ook talloze gemarkeerde routes en andere beleefmogelijkheden. Voor elk wat wils. Het Drents-Friese Wold, dat is grenzeloos genieten!

www.nationaalpark-drents-friese-wold.nl

Bossen met een verrassend tintje

Het bos mag op veel plekken in het Drents-Friese Wold zijn eigen gang gaan. De natuurlijke processen van een bos krijgen hier steeds meer de ruimte. Zo kom je er ook afstervend bos tegen. Door het veranderende klimaat zijn de zomers droger, wat veel effect heeft op het bos. Zodra het kan qua veiligheid, laten de beheerders de dode bomen staan. Zo kan het weggrottende hout dienen als voedsel voor insecten, mossen en paddenstoelen. In een later stadium, als het is opgenomen in de bodem, is dit de voeding voor een nieuwe generatie bomen. Zo geeft het bos veel verschillende soorten een kans om een geschikt plekje te vinden en krijgt de biodiversiteit een boost. Voor de bezoekers van het bos ziet het er allemaal wat ruiger en spannender uit. Maar op deze manier valt er ook veel te beleven in het prachtige Drents-Friese Wold.

RONDE ZONNEDAUW

De bijzondere natuur van het Aekingerzand

Binnenlandse stuifduinen, ontstaan door overbegrazing, zijn bijzondere stukken natuur die veel kwetsbare soorten een thuis bieden. In augustus wanneer de struikhei, die goed gedijt in deze droge duinen, paars bloeit is het een feest om hier te zijn. Maar de rest van het jaar kun je ook genieten van het prachtige Aekingerzand. Dit is ook de plek waar de tapuit nog broedt. Deze grondbroeder rent over de heide en de kale duintoppen achter insecten aan. Een mooi schouwspel!

Ontmoet de bewoners

In de bossen van Berkenheuvel en op het Wapserveld kun je grote zwarte runderen tegenkomen. Het zijn Sayaguesa's, een zeldzaam ras uit berggebieden in Noord-Spanje. Deze geharde dieren kunnen zich hier prima redden. De Sayaguesa's lopen vrij door hun gebied, in kuddes met alle leeftijden en geslachten door elkaar. De runderen beheren de natuur. Waar ze grazen wordt het gras kort. Waar ze met de horens tegen boompjes schuren, ontstaan open plekken in het bos. Borden maken je attent op de aanwezigheid van de dieren. Besef dat je op bezoek bent in hún gebied. Gedraag je rustig en voorspelbaar. Moederdieren bijvoorbeeld worden onrustig wanneer bezoekers afstappen om kalfjes te fotograferen. Steken de dieren het pad over terwijl je aankomt, stop dan op ruime afstand. Duurt het te lang voor ze aan de kant gaan, loop er dan met een ruime boog omheen of keer om.

Bij een ontmoeting met runderen:

- Houd minimaal 25 meter afstand
- Wacht met het vervolgen van je weg tot de dieren zijn doorgelopen
- Voorkom dat je tussen de dieren raakt
- Duurt het te lang, keer dan om en ga terug
- In dit gebied houd je altijd de hond aan de lijn!

Uitzichttorens

- Bosbergtoren bij Appelscha – 33 meter hoog op een 20 meter hoog duin. 3600 panorama met uitzicht tot Leeuwarden en Groningen-stad
- Uitkijktoren Aekingerzand – uitzicht over stuifzand en beekdalnatuur
- Uitkijktoren Doldersummerveld – uitkijken over weidse heide vanaf de bosrand

Paden voor iedereen

- Ook toegankelijk voor rolstoel en buggy:
- Familiepad (2,5 km): start bij Buitencentrum Drents-Friese Wold
- Bosbergpad (2,5 km): start bij TIP Appelscha

Speelnatuur voor iedereen

Jong en oud komen bij Buitencentrum Drents-Friese Wold aan hun trekken. Bijvoorbeeld op het Blotevoetenpad. De naam zegt het al: schoenen en sokken uit en lopen maar! Voel met je blote voeten het zand tussen je tenen, de zacht prikkende dennennaalden en takjes. Soms loop je door koel water of zuigende modder of over zacht verend mos. Gegarandeerd een bijzondere ervaring, waarbij je letterlijk het contact met de aarde ervaart.

En natuurlijk is er het Speelbos. Kom hutten bouwen, kruip door de tunnels, speel tikkertje op het grote grasveld en beklim de heuvel naar het uitkijkpunt. Ook is er een speelsloot met een spannende touwbrug. Kun jij aan de overkant komen? Uitrusten kun je bij de megagrote picknickbank. Informeer bij de balie van het Buitencentrum naar de diverse speurtochten, van het speelse Kabouterpad voor de allerjongsten tot het leerzame Hulpboswachterspad en het verrassende Paddenpad voor kinderen vanaf ongeveer 7 jaar..

Ook het konijn vermaakt zich hier prima en gelukkig maar, want de tapuit bouwt zijn nest in konijnenholen. Waar het zand is weggestoven tot op harde lagen in de bodem is het opeens nat in deze droge omgeving. En kun je zomaar verrast worden door veentjes en poelen, zoals de Grenspoel. Een bijzondere plek: hier vind je op de overgang van nat naar droog bijzondere planten als heidekartelblad en zonnedauw.

Landschap als open geschiedenisboek

De Drents-Friese grensstreek is niet alleen buitengewoon rijk aan natuur, ze heeft ook een lange en fascinerende geschiedenis van menselijke activiteit, die overal in het landschap is af te lezen: van de duizenden jaren oude hunebedden en grafheuvels tot de markante sporen van de Tweede Wereldoorlog. Ontdek de rijke cultuurhistorie van dit landschap, dat vorm kreeg in eeuwenlange wisselwerking tussen mens en natuur.

De rijke cultuurhistorie van de Drents-

Esdorpenlandschap

Je ziet hier het Drentse esdorpenlandschap in optima forma. Dit landschap kreeg vorm door de manier waarop vanaf de middeleeuwen tot begin twintigste eeuw landbouw werd bedreven. Het bestaat in wezen uit vier onderdelen: het dorp, een of meer aangrenzende essen, het beekdal en de heide. Elk onderdeel had een functie in het boerenbedrijf. In het dorp lagen de boerderijen. Op de hooggelegen essen lagen de akkers waar de bewoners graan en ander voedsel verbouwden. Die akkers bemestten ze met de mest van schapen, 's nachts opgevangen in de stal. Overdag graasden de schapen op de uitgestrekte heide. De graslanden langs de beek leverden hooi voor het vee in de winter. Lhee, aan de noordrand van het Dwingelderveld, is een van de beste bewaarde Drentse esdorpen. De ogenschijnlijk schots en scheef staande rietgedekte boerderijen lijken vergroeid met een woud van zware eiken. Daartussen liggen graslandjes en akkers met wuivend graan. Rond het piepkleine Kraloo – niet meer dan een paar boerderijen die schuilgaan onder forse eiken – zijn nog alle onderdelen van het esdorpenlandschap bij elkaar te zien: de groenlanden langs de beek, de glooiende es en daarachter de heide, nu onderdeel van het Dwingelderveld.

Havezaten, bescheiden kasteeltjes

Drenthe en aangrenzend Friesland kennen nauwelijks echte kastelen. De landadel woonde vanaf de late middeleeuwen in bescheiden stenen huizen op het platteland, vaak voorzien van een gracht en lanen. Helaas zijn veel van deze zogenaamde havezaten verdwenen, zoals in Ansen en Rheebruggen. Maar bij Dwingeloo liggen er nog een paar. De best bewaarde havezate is Oldengaerde, eigendom van Het Drentse Landschap. Diep vanbinnen vijftiende-eeuws, maar het merendeel stamt uit de zeventiende en achttiende eeuw. Het voorname front is indrukwekkend, maar van de achterzijde bekeken is het in feite niet meer dan een fors huis. Langs het grensriviertje de Reest liggen drie statige havezaten op een rij: Havixhorst, Dickninge en Voorwijk. Van de drie is de Havixhorst het best ontsloten omdat het als hotel-restaurant in gebruik is. De beeldentuin en het bosrijke park zijn een bezoek meer dan waard.

OLDENGAERDE DWINGELOO

Koloniën van Weldadigheid: uniek sociaal erfgoed

Ruim tweehonderd jaar geleden begon in Zuidwest-Drenthe een uniek experiment in armoedebestrijding. In 1818 stichtte de Maatschappij van Weldadigheid in Frederiksoord haar eerste landbouwkolonie.

Het doel: de talloze armen van die tijd een beter bestaan bieden door ze aan het werk te zetten. Met generaal Johannes van den Bosch als onvermoeibare aanjager werden in een paar jaar nog zes koloniën uit de grond gestampt. Enkele hadden een meer gevangenisachtig karakter; Veenhuizen, eveneens in de Drents-Friese grensstreek, is daarvan de bekendste. In Frederiksoord-Wilhelminaoord en in Veenhuizen is nog veel van dit boeiende verhaal te zien en te beleven. Zo veel zelfs dat deze koloniën, samen met Kolonie Wortel in Vlaanderen, op de Werelderfgoedlijst van UNESCO zijn geplaatst.

De startpunten voor een verkenning van dit bijzondere erfgoed zijn:

Het Huis van Weldadigheid met Museum De Proefkolonie in Frederiksoord, <https://proefkolonie.nl>
Het Nationaal Gevangenis­museum en het ernaast geleden Tourist Info Punt in Veenhuizen, <https://gevangenis­museum.nl> en www.veenhuizenboeit.nl

Zie achterpagina van deze krant voor adresgegevens en openingstijden.

Meer over de Koloniën, inclusief verken- en verblijftips, vind je op

www.kolonienvanweldadigheid.eu en www.weldadigoord.nl

Friese grensstreek

Tips

Oermuseum Diever

Wil je meer weten over de Drentse prehistorie, bezoek dan het Oermuseum in Diever. Je maakt er een reis door de tijd, van de laatste ijstijd tot en met de ijzertijd. Het museum is open vanaf het paasweekend tot en met de herfstvakantie, plus de kerst- en de voorjaarsvakantie. Het museum organiseert ook 'oerwandelingen' en archeologische fietstochten, waarop ervaren gidsen je kennis laten maken met bijzondere plekken en monumenten uit de prehistorie. Kijk op <https://oermuseum.nl>

Grenzeloos Doldersum

Bezoekerscentrum Grenzeloos in Doldersum, bij het gelijknamige recreatiebedrijf, belicht de wijde omgeving van Ruinen tot Veenhuizen. De nadruk ligt op de Koloniën van Weldadigheid. Door persoonlijke verhalen leer je de omgeving kennen. Je ziet hoe deze is veranderd van een woest heidelandschap in een uitgestrekt landgoed waar arme mensen weer een toekomst kregen. Ook voor streekproducten of een gratis wandel- of fietskaart van de omgeving kun je hier terecht.

Dorpsommetjes Dwingeloo

De Dwingeler ommetjes zijn vijf uitgezette wandelroutes rond het mooie esdorp Dwingeloo. De routes zijn 4-6 kilometer lang en dragen namen van sterren en planeten. Route 'Mars' start op de brink van Dwingeloo en gaat door het dorp en langs en over de Dwingelerstroom door landerijen en langs houtwallen en sloten. Meer informatie op www.dwingelerommetjes.nl

Landgoed Rheebruggen

Het kasteeltje staat er niet meer, maar het landgoed is prachtig! Oude lanen en donkere bossen, afgewisseld met fleurige graslanden en wuivend graan. Daartussen grazen de Limousinrunderen van Het Drentse Landschap, de beheerder van al dit moois. Ook bijzonder: in de oudste boerderij zijn onderdelen ontdekt uit 1526!

www.drentslandschap.nl/natuurgebied/landgoed-rheebruggen

Landschapbiografie

Wil je meer weten over de achtergronden en de ontstaansgeschiedenis van dit bijzondere landschap, lees dan de *Landschapbiografie Drents-Friese Grensstreek*. Wetenschappelijk verantwoord, toegankelijk geschreven en rijk geïllustreerd. Verkrijgbaar in de boekhandel, prijs € 30,-. ISBN 9789023259909.

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Dwingelderveld

Holtingerveld

KOLONIËN VAN
WELDADIGHEID

De parken digitaal

Websites Nationale Parken

www.nationaalpark-dwingelderveld.nl
www.nationaalpark-drents-friese-wold.nl
www.holtingerveld.nl

Websites beheerders

www.staatsbosbeheer.nl
www.natuurmonumenten.nl
www.drentslandschap.nl

Andere websites

www.dwingelderveld.nl: Informatie over verblijfsaccommodaties in en rond Nationaal Park Dwingelderveld
www.drentsfriese-wold.nl: Ondernemers rond het Nationaal Park Drents-Friese Wold
www.ivn.nl

Digitale nieuwsbrieven

Viermaal per jaar verschijnen (gratis) digitale nieuwsbrieven. Je kunt je aanmelden via de websites van de drie parken.

Facebook

Dwingelderveld Natuurmonumenten: www.facebook.com/dwingelderveld
Drents-Friese Wold: www.facebook.com/NP.drentsfriese-wold
Gastheren Drents-Friese Wold: www.facebook.com/gastheren#!/gastherendfw

Belangrijke adressen

Secretariaat Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek
Postbus 122, 9400 AC Assen
0592-365 555
E dwingelderveld@drenthe.nl
E drents-friese-wold@drenthe.nl

Toeristeninformatie

TIP Appelscha
Boerestreek 23
8426 BN Appelscha
0516 431 760
TIP Diever
Bosweg 2A
7981 LE Diever
0521 591 748
TIP Dwingeloo
Drift 11e
7991 AB Dwingeloo
0521 591 000
TIP Frederiksoord
Majoor van Swietenlaan 1A
8382 CE Frederiksoord
0521 381 433
TIP Havelte
Van Helomaweg 18
7971 PX Havelte
0521 341 222
TIP Hoogeveen
Hoofdstraat 17A
7902 EA Hoogeveen
0528 291 177
TIP Ruinen
In: 't Wapen van Ruinen
Brink 17
7963 AA Ruinen
06-15917261

Colofon

Teksten en redactie Henk van den Brink, Hans Dekker, Albert Henckel, Wim Meijberg, Lysander van Oossanen, Renate Sanders, Elaine Sapulete, Hanna Schipper, Catrien Scholten
Eindredactie Henk van den Brink
Fotografie Hans Dekker (HD), Albert Henckel (AH) e.a.
Grafische verzorging Provincie Drenthe
Cartografie Sectie GIS en Cartografie provincie Drenthe
© Secretariaat Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek, Postbus 122, 9400 AC Assen
2024
Oplage: 45.000

Teksten mogen met bronvermelding gebruikt worden. Voor informatie over gebruik van foto's kunt u contact opnemen met het secretariaat.

Welkom in de informatiecentra

Dwingelderveld

Bezoekerscentrum Dwingelderveld
Benderse 22, 7963 RA Ruinen
0522-472951

Informatiebalie, exposities, natuurfilms en -presentaties, koffiehok. Winkel met boeken, natuur- en streekproducten. Vlindertuin, speelnatuur met onder meer waterspeelplek en wilgenhuttendorp. Startpunt van gemarkeerde wandel- en fietsroutes, excursies en andere activiteiten. Ruim parkeerterrein met twee invalideplekken. Rolstoeltoegankelijke balie, dito toilet.

Apr t/m okt: di t/m zo 10.00-17.00 uur; nov t/m mrt: wo t/m zo 10.00-17.00 uur. Tijdens schoolvakanties en feestdagen dagelijks open. Afwijkende openingstijden met Kerst en Oud & Nieuw.

Aan het einde van 2024 is het bezoekerscentrum mogelijk gesloten vanwege interne verbouwing. Raadpleeg de website www.nm.nl/bezoekerscentrum-dwingelderveld voor actuele informatie.

Natuurpoort Spier/Boslounge
Oude Postweg 12, 9417 TG Spier
0593-564800

Bezoekerscentrum
Dwingelderveld

Drents-Friese Wold

Buitencentrum Drents-Friese Wold
Terwisscha 6a, 8426 SJ Appelscha
0516-464020
drentsfriese-wold@staatsbosbeheer.nl

Informatiebalie, permanente tentoonstelling over het gebied, winkel met (natuur)boeken en cadeauartikelen. Doe- en ontdekruimte Boswachterslab, interactieve tafel met spellen en informatie. Gebouw is rolstoeltoegankelijk, mindervalidentoilet. Startpunt van gemarkeerde wandel- en fietsroutes, Familiepad, Blotevoetenpad en Speelbos. Horeca: Bosbrasserie IJgenweis.

Openingstijden
Apr t/m okt: dagelijks 10.00-17.00 uur; nov t/m mrt: vrij, za en zo 10.00-16.00 uur; kerstvakantie, voorjaarsvakantie: dagelijks van 10.00-16.00 uur; gesloten 25 en 31 dec en 1 jan.

Kijk voor de meest actuele openingstijden op www.staatsbosbeheer.nl/natuurgebieden/drents-friese-wold/buitencentrum

Informatiecentrum Huenderhoeve (onbemand)
Huenderweg 1, 8386 XB Doldersum
0521-387181

Natuurpoort Hoogersmilde
Bosweg 23, 9423 TA Hoogersmilde.
Parkeren, horeca en toilet gekoppeld aan de camping. 0592-459356

Buitencentrum
Drents-Friese Wold

FOTO: MARLEEN ANNEMA

Holtingerveld

Toegangspoort Oerlandschap Holtingerveld
Van Helomaweg 18, 7971 PX Havelte
0521-341222

Informatiecentrum. Startpunt van gemarkeerde wandel- en fietsroutes, excursies en andere activiteiten. Ruime parkeergelegenheid. Verder: kinderspeelplaats, keientuin en schaapskooi van de Holtinger schaapskudde. Brasserie Oer met horeca en toilet.

Holtingerveld

Koloniën van Weldadigheid

Huis van Weldadigheid Frederiksoord
Naast TIP en informatiepunt vind je hier Museum De Proefkolonie. Majoor van Swietenlaan 1A, 8382 CE Frederiksoord

Open: di t/m zo 10.00-17.00 uur; in schoolvakanties ook op maandag
Entree museum € 11,-; met Museumkaart gratis; kinderen t/m 4 jaar gratis; kinderen 5 t/m 12 jaar € 4,75

Gevangenismuseum Veenhuizen
Oude Gracht 1, 9341 AA Veenhuizen

Open: di t/m zo 10.00-17.00 uur; in schoolvakanties ook op ma
Entree € 12,50; met Museumkaart gratis; kinderen t/m 4 jaar gratis; kinderen 5 t/m 12 jaar € 7,50

TIP Veenhuizen
Oude Gracht 40, 9341 AB Veenhuizen

Open: apr t/m okt: di t/m zo 10.00-17.00 uur; nov t/m mrt: di t/m zo 11.00-16.00 uur

Huis van
Weldadigheid

FOTO: INGRID MASCINI

FOTO: MARLEEN ANNEMA